

Dobra praktyka
w zakresie walidacji efektów uczenia się

Francja

Kwalifikacja „Fryzjerstwo”

Dobra praktyka w zakresie walidacji efektów uczenia się. Francja. Kwalifikacja „Fryzjer”

Na podstawie ekspertyzy autorstwa Norberta Jaouën

Redakcja:

Sylwia Walicka, Roksana Pierwieniecka, Iwona Gmaj

Instytut Badań Edukacyjnych

ul. Górczewska 8

01-180 Warszawa

tel. (22) 241 71 00; www.ibe.edu.pl

Wzór cytowania:

Instytut Badań Edukacyjnych (2017). *Dobra praktyka w zakresie walidacji efektów uczenia się. Francja. Kwalifikacja „Fryzjer”*.

Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

© Copyright by: Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2017

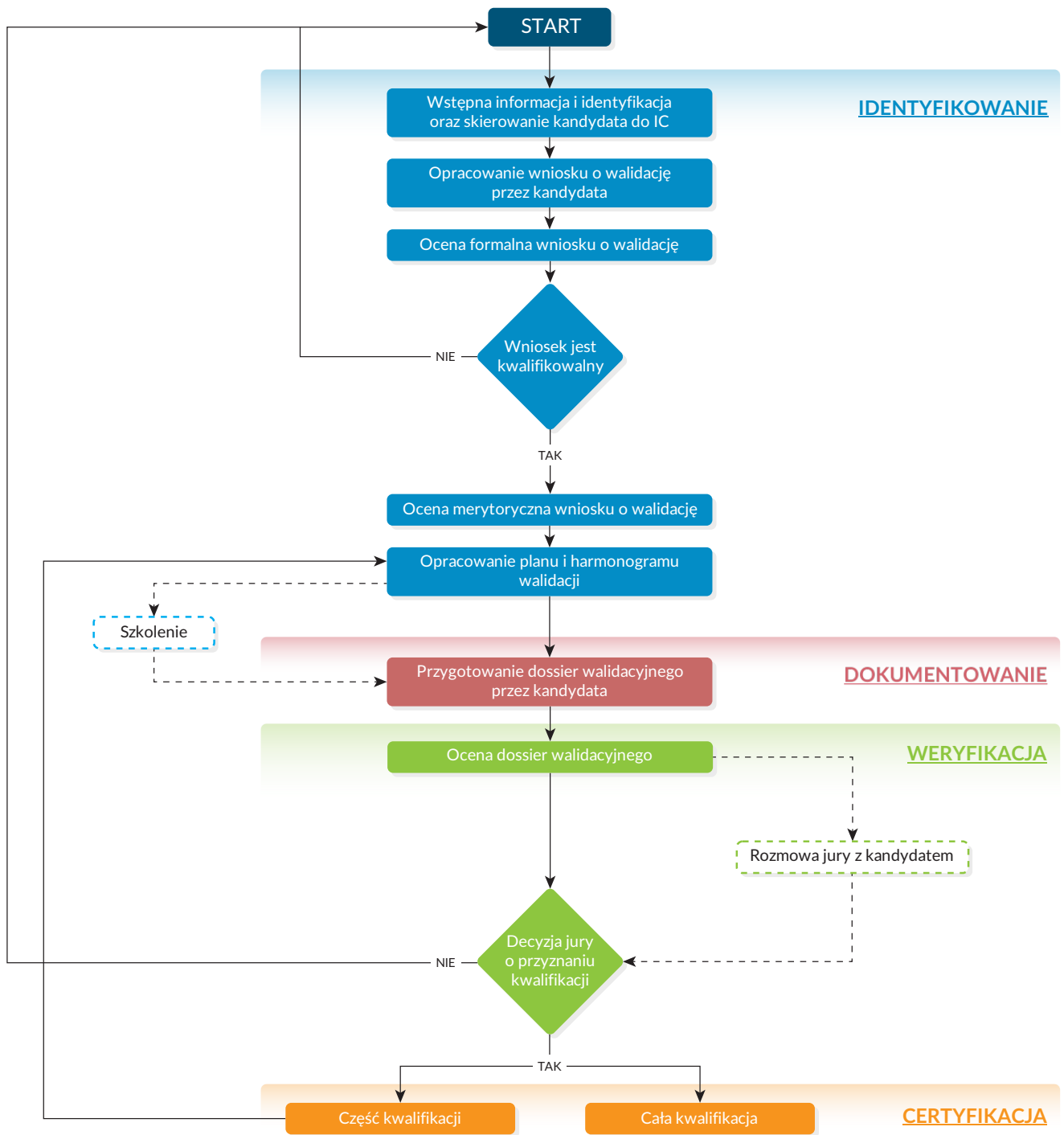
ISBN 978-83-66612-22-8

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach projektu *Wspieranie realizacji I etapu wdrażania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji na poziomie administracji centralnej oraz instytucji nadających kwalifikacje i zapewniających jakość nadawania kwalifikacji*.

Egzemplarz bezpłatny

Spis treści

1. Kraj, nazwa instytucji	5
2. Strona internetowa instytucji	5
3. Nazwa kwalifikacji, której dotyczy dobra praktyka	5
4. Krótki opis procesu walidacji	5
5. Szczegółowy opis procesu walidacji.	5
5.1. Identyfikowanie efektów uczenia się[1].	5
Informowanie i doradztwo	5
Ocena, czy kandydat spełnia warunki, aby przystąpić do walidacji.	6
5.2. Dokumentowanie efektów uczenia się	7
5.3. Weryfikacja efektów uczenia się	8
5.4. Certyfikowanie	8
6. Metody walidacji.	9
6.1. Identyfikowanie i dokumentowanie efektów uczenia się.	9
6.2. Weryfikacja efektów uczenia się	9
6.3. Przypadek walidacji częściowej – etap po posiedzeniu jury.	9
7. Rezultaty walidacji.	10
8. Zasoby kadrowe	10
9. Warunki organizacyjne i materialne.	10
9.1. Warunki lokalowe.	10
9.2. Warunki techniczne	10
9.3. Ramy czasowe walidacji.	11
10. Zapewnienie jakości walidacji.	11
11. Finansowanie.	12
12. Kontekst funkcjonowania dobrej praktyki.	12
12.1. Walidacja efektów uczenia się uzyskanych poprzez doświadczenie praktyczne (VAE).	12
12.2. Dane szacunkowe.	13
12.3. Certyfikaty wydane w 2015 r..	13
12.4. Opis standardowego procesu VAE, jego cele i zaangażowane podmioty	14

1. Kraj, nazwa instytucji

- Francja
- Ministerstwo Edukacji Narodowej, Szkolnictwa Wyższego i Badań Naukowych, Dyrekcja Generalna Edukacji Szkolnej, Departament ustawicznego kształcenia zawodowego osób dorosłych

2. Strona internetowa instytucji

<http://www.education.gouv.fr>

3. Nazwa kwalifikacji, której dotyczy dobra praktyka

„Fryzjerstwo” (fr. Brevet Professionnel Coiffure)

4. poziom Francuskiej Ramy Kwalifikacji (fr. Cadre National de Certification Français – CNCF; ang. French National Framework of Qualifications – FNFQ)

4. poziom Europejskiej Ramy Kwalifikacji (European Qualifications Framework – EQF)

4. Krótki opis procesu walidacji

We Francji walidacja efektów uczenia się uzyskanych drogą edukacji pozaformalnej lub uczenia się nieformalnego przebiega tak samo dla wszystkich kwalifikacji. Fragmenty dobrej praktyki dotyczące tych aspektów walidacji, które różnicują się ze względu na kwalifikację, zaznaczono na fioletowo.

Przebieg walidacji obejmuje cztery etapy:

- **identyfikowanie** doświadczeń kandydata, na które składa się ocena formalna i merytoryczna wniosku o walidację;
- **dokumentowanie** doświadczeń kandydata (opracowanie dossier walidacyjnego);
- **weryfikacja** doświadczeń kandydata (ocena dossier walidacyjnego oraz w razie potrzeby rozmowa jury z kandydatem);
- **certyfikowanie** zakończone uzyskaniem części kwalifikacji (walidacja częściowa) lub całości kwalifikacji.

5. Szczegółowy opis procesu walidacji

5.1. Identyfikowanie efektów uczenia się^[1]

Informowanie i doradztwo

W systemie francuskim doradztwo i informowanie dla wszystkich kwalifikacji przebiegają w podobny sposób.

Wsparcie kandydata może rozpocząć się jeszcze przed złożeniem wniosku o przystąpienie do walidacji. Trwa ono do momentu posiedzenia jury, na którym zapada decyzja kończąca walidację. Przy walidacji częściowej wsparcie może trwać dłużej – aż do momentu przeprowadzenia dodatkowej weryfikacji, która umożliwi kandydatowi uzyskanie całej kwalifikacji.

Doradztwo i informowanie są dostosowane do potrzeb danej osoby, m.in. dzięki analizie jej wniosku o przystąpienie do walidacji. Obejmują one zazwyczaj takie działania jak:

- poinformowanie kandydata o dokładnym przebiegu walidacji;
- udzielenie pomocy w przedstawieniu kompetencji;
- wskazanie luk kompetencyjnych;

- sprawdzenie zasadności wniosku kandydata przed jego złożeniem;
- ustalenie, czy konieczne są dodatkowe szkolenia, aby zoptymalizować ścieżkę prowadzącą do zdobycia kwalifikacji;
- przygotowanie wniosku;
- poszukiwanie źródła finansowania usługi doradztwa walidacyjnego;
- opracowanie dossier walidacyjnego, w tym przygotowanie kandydata do rozmowy z jury;
- określenie następnych kroków przy walidacji częściowej.

Usługi doradcze i informacyjne mogą być świadczone przez doradców zawodowych, psychologów i doradców w zakresie bilansu kompetencji i poradnictwa zawodowego oraz doradców walidacyjnych, przeszkolonych w zakresie kwalifikacji włączonych do Krajowego Rejestru Kwalifikacji Zawodowych (Répertoire National des Certifications [2] Professionnelles, RNCP).

Doradca walidacyjny, który rozpatrywał wniosek kandydata, pośredniczy między kandydatem i innymi osobami uczestniczącymi w procesie walidacji: nauczycielami, trenerami, doradcami, instytucjami finansującymi i pracodawcami.

Ocena, czy kandydat spełnia warunki, aby przystąpić do walidacji

Kandydat, który chce uzyskać kwalifikację w drodze walidacji, powinien w pierwszej kolejności przygotować wniosek o przystąpienie do VAE [3]. w tym dokumencie kandydat podaje ogólne informacje o sobie (dotyczące m.in. swojej aktualnej sytuacji zawodowej i poziomu wykształcenia) oraz wstępnie opisuje doświadczenie zawodowe nabyte w pracy, na kursach czy w ramach wolontariatu. Format wniosku, określanego jako *Livret 1* (Broshura 1), jest uniwersalny dla wszystkich kwalifikacji. Kandydat może złożyć tylko jeden wniosek tego rodzaju w danym roku kalendarzowym.

Kandydat może otrzymać wsparcie w przygotowaniu wniosku ze strony doradcy walidacyjnego, który dokonuje analizy dokumentu i ocenia:

- zgodności deklaracji zawartych we wniosku z wymaganiami dotyczącymi wymiaru doświadczenia zawodowego dla danej kwalifikacji („kwalifikowalność formalna”) [4];
- związek między zadeklarowanymi przez kandydata doświadczeniami zawodowymi a efektami uczenia się wymaganymi dla danej kwalifikacji („kwalifikowalność merytoryczna”).

Jeśli wniosek spełnia powyższe wymagania formalne, a zatem jest kwalifikowalny, następuje ocena merytoryczna.

Celem analizy merytorycznej wniosku jest dopasowanie strategii uzyskania kwalifikacji do indywidualnych potrzeb kandydata, w tym:

- określenie zakresu wsparcia potrzebnego kandydatowi w czasie walidacji, włączając wsparcie finansowe ze środków publicznych;
- podjęcie decyzji, czy kandydat powinien ubiegać się od razu o potwierdzenie całej kwalifikacji, czy też rozłożyć w czasie potwierdzanie kolejnych zestawów efektów uczenia się [5];
- wskazanie, czy istnieje potrzeba odbycia szkolenia zawodowego uzupełniającego luki w efektach uczenia się kandydata;
- opracowanie zaleceń dotyczących przebiegu walidacji oraz określenie wstępnego harmonogramu prac, uwzględniającego okresy pracy jury (luty/marzec i październik/listopad).

Dokonując analizy merytorycznej wniosku i formułując wraz z kandydatem plan uzyskania kwalifikacji, doradca może zasięgnąć opinii dodatkowych ekspertów, przeprowadzić obserwację kandydata w jego miejscu pracy oraz następnie rozważyć wraz z pracodawcą, czy wskazane byłoby poszerzenie zakresu obowiązków kandydata w celu umożliwienia mu zdobycia dodatkowego doświadczenia.

Kwalifikacja „Fryzjer”

Kwalifikacja „Fryzjer” uwzględnia efekty uczenia się związane z zarządzaniem, które są szczególnie trudne do nabycia i udowodnienia przez kandydatów w miejscu pracy ze względu na zależność od decyzji pracodawcy w tym zakresie. Istotnym zadaniem doradcy walidacyjnego jest zatem określenie, czy kandydat wykonuje lub wykonywał w innych sytuacjach (np. w ramach wolontariatu lub działalności związkowej) zadania związane z zarządzaniem, które mógłby udokumentować w swoim dossier na dalszym etapie walidacji. Jeśli kandydat nie ma takich dowodów, doradca walidacyjny powinien określić, w jakim szkoleniu kandydat powinien wziąć udział, by uzupełnić te braki.

Rezultat analizy merytorycznej i formalnej wniosku jest przekazywany kandydatowi maksymalnie w ciągu dwóch miesięcy od jego złożenia. Decyzja dotycząca możliwości przystąpienia do walidacji jest przekazywana w formie pisemnej, a decyzja odmowna musi uwzględniać uzasadnienie. W praktyce powiadomienie o dopuszczeniu do walidacji następuje najczęściej w ciągu 10 dni od złożenia wniosku, a decyzje odmowne są bardzo rzadkie.

Analiza formalna i merytoryczna wniosku kandydata nie tylko nie wpływa na ostateczną decyzję jury o przyznaniu kwalifikacji, ale również nie zobowiązuje do niczego kandydata.

Jak już wspomniano, doradca analizuje wniosek kandydata również w celu przygotowania planu i harmonogramu walidacji. Jeżeli ten plan okaże się jednak niemożliwy do zrealizowania (np. poziom kwalifikacji nie został właściwie dobrany lub kandydat niewystarczająco angażuje się w proces), doradca walidacyjny może za zgodą kandydata zmodyfikować plan.

5.2. Dokumentowanie efektów uczenia się

Po zidentyfikowaniu efektów uczenia się u kandydata następuje ich udokumentowanie w dossier, które podlega ocenie przez jury na etapie weryfikacji efektów uczenia się.

Na dossier kandydata składają się przede wszystkim dowody efektów uczenia się w postaci zdjęć, nagrań czy dokumentów w rodzaju referencji, certyfikatów i dyplomów, które kandydat porządkuje i szczegółowo opisuje w oparciu o formularz (*Livret 2*, Broszura 2). Elementem dossier jest również przygotowany wcześniej wniosek o przystąpienie do VAE.

Na kandydacie spoczywa odpowiedzialność za sposób opisanie i przedstawienie dowodów potwierdzających efekty uczenia się, przy czym rekomenduje się, aby kandydat otrzymał w tym zakresie wsparcie ze strony doradcy walidacyjnego. Doradca pomaga kandydatowi określić, które zadania wykonywane w pracy najlepiej pasują do wymagań określonych dla kwalifikacji i w jaki sposób należy je opisać, aby dossier zostało pozytywnie ocenione przez jury.

Dowody potwierdzające efekty uczenia się powinny być odniesione do zadań zawodowych wymienionych w opisie kwalifikacji.

Kwalifikacja „Fryzjer”

Jeżeli kandydat stara się o zdobycie całej kwalifikacji „Fryzjer”, musi opisać w dossier przynajmniej 4 zadania zawodowe spośród 8 wymienionych w opisie kwalifikacji, np.: „Strzyżenie damskie”, „Farbowanie”, „Trwała ondulacja, prostowanie” i „Marketing produktów”.

Opisując sposób wykonywania poszczególnych zadań zawodowych, kandydat powinien odpowiedzieć sobie przede wszystkim na pytania:

- Jak to robię?
- Dlaczego robię to właśnie w ten sposób?
- Czy mógłbym zrobić to inaczej? Dlaczego? Jaki byłby tego rezultat?

Opis sposobu wykonywania zadań zawodowych powinien być szczegółowy i w miarę możliwości uwzględniać różne stanowiska i miejsca pracy kandydata. Ujęcie całego doświadczenia zawodowego pomaga kandydatowi

wykazać, że potrafi dostosowywać sposób wykonywania zadań do kontekstu, w którym się znajduje, np. do zakresu odpowiedzialności, jaka na nim spoczywa, czy do wielkości zespołu, w którym pracuje.

Kwalifikacja „Fryzjer”

W przypadku kwalifikacji „Fryzjer” kandydat powinien umieć uzasadnić sposób wykonywania zadań w odniesieniu do takich aspektów swojej pracy jak np. zdobycie lojalności klienta czy sposób wykorzystania zasobów (np. dlaczego używa określonej marki produktów dla uzyskania konkretnego efektu).

5.3. Weryfikacja efektów uczenia się

Skład jury określa regulamin weryfikacji dla danej kwalifikacji i jest następujący:

- nauczyciele,
- przedstawiciele zawodu w liczbie co najmniej 1/3 całkowitej liczby członków komisji, z zachowaniem parytetu między pracownikami a pracodawcami.

Kwalifikacja „Fryzjer”

W przypadku kwalifikacji „Fryzjer” w skład jury wejdą nauczyciele fryzjerstwa oraz przedstawiciele branży fryzjerskiej – pracodawcy i pracownicy.

Każdy członek jury dokonuje samodzielnej analizy dossier kandydata, wynotowując wszystkie efekty uczenia się, które zostały ich zdaniem w wystarczającym stopniu udowodnione. Członkowie jury powinni w tym zakresie całościowo podchodzić do danej kandydatury – ponieważ celem nie jest weryfikacja każdego efektu uczenia się wymaganego dla danej kwalifikacji, lecz sprawdzenie efektów uczenia się kluczowych dla tej kwalifikacji. Niedobór kompetencji stwierdzony w jednym obszarze może zostać zrekompensowany przez doskonałe umiejętności techniczne w innym. Jeśli ścieżka walidacji kandydata uwzględniała szkolenie, to jego efekty również są brane pod uwagę.

Rezultaty analizy poszczególnych członków jury są ze sobą porównywane i określa się ostateczną listę efektów uczenia się możliwych do potwierdzenia w przypadku danego kandydata, która jest następnie zestawiana z opisem kwalifikacji. Na tej podstawie jury podejmuje decyzję o przyznaniu kwalifikacji lub decyzję odmowną. W pierwszym przypadku jury dodatkowo rozstrzyga o tym, czy potwierdzić można część, czy całość kwalifikacji.

Jury wydaje pisemną decyzję wraz z jej uzasadnieniem w formie protokołu z posiedzenia, który może zawierać zalecenia dla kandydata związane z planowaniem przyszłości zawodowej. Protokół jest wysyłany do kandydata w ciągu 15 dni od daty posiedzenia jury. Decyzja ta jest ostateczna.

W razie wątpliwości związanych z weryfikowanym dossier jury może zaprosić kandydata na rozmowę trwającą maksymalnie 40 minut, przy czym nie jest ona ani egzaminem ustnym, ani testem wiedzy. Jej celem jest uzyskanie dodatkowych informacji, które ułatwiają komisji podjęcie ostatecznej decyzji. Rozmowa może się odbyć podczas bezpośredniego spotkania lub zdalnie (telefonicznie lub w formie wideokonferencji), na warunkach określonych w odpowiednich przepisach.

5.4. Certyfikowanie

Na podstawie pozytywnej decyzji jury Ministerstwo Edukacji Narodowej, Szkolnictwa Wyższego i Badań Naukowych wydaje kandydatowi certyfikat potwierdzający zdobycie kwalifikacji. Certyfikat nie różni się wyglądem od certyfikatów wydawanych w ramach edukacji formalnej.

[1] We Francji używany jest termin „kompetencje” – rozumiany jako zdolność łączenia wiedzy, umiejętności i odpowiedniej postawy w celu wykonania określonego zadania. w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji pojęcie to w najogólniejszym ujęciu oznacza szeroko

rozumianą zdolność podejmowania określonych działań i wykonywania zadań z wykorzystaniem efektów uczenia się i własnych doświadczeń. Dlatego terminu „kompetencje” w ZSK nie można utożsamiać z efektami uczenia się, które są określane jako wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (Sławiński, 2016).

[2] Francuskie *certifications* odpowiadają „kwalifikacjom” w systemie polskim.

[3] VAE (*validation des acquis de l'expérience*) – francuski system walidacji kompetencji uzyskanych poza edukacją formalną, nazywany także „walidacją nabytego doświadczenia”.

[4] w 2016 r. zmieniono jeden z warunków przystąpienia do VAE poprzez zmniejszenie wymaganego wymiaru doświadczenia zawodowego z minimum 3 lat do 1 roku.

[5] Określenie „zestawy efektów uczenia się” funkcjonuje w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji. We francuskim systemie są to „bloki kompetencji”.

6. Metody walidacji

6.1. Identyfikowanie i dokumentowanie efektów uczenia się

Metody prowadzenia informowania i doradztwa dostosowywane są we Francji nie do rodzaju kwalifikacji, lecz do indywidualnych potrzeb kandydata. Mogą być prowadzone na dwa sposoby:

1. w ramach sesji indywidualnych, podczas których doradca rozmawia tylko z jednym kandydatem,
2. w ramach sesji grupowych, w których oprócz doradcy bierze udział od pięciu do sześciu kandydatów.

Ponadto wsparcie kandydata może mieć formę bezpośrednich spotkań (trzygodzinnych sesji) lub pracy wykonywanej na odległość.

Wniosek o przystąpienie do walidacji oraz dossier sporządzane są zgodnie z dostępnymi wzorami formularzy – *Livret 1* i *Livret 2*.

Analizując wniosek o przystąpienie do walidacji lub – jeśli jest dostępny – bilans kompetencji [6] kandydata, doradca walidacyjny może posłużyć się Krajowym Rejestrem Kwalifikacji Zawodowych, aby dopasować doświadczenia zawodowe kandydata do istniejących kwalifikacji.

6.2. Weryfikacja efektów uczenia się

Członkowie jury analizują dossier za pomocą matryc do określania kompetencji kluczowych dla kwalifikacji. Następnie porównują efekty uczenia się, które można potwierdzić w przypadku danego kandydata, z efektami uczenia się, które zostały zawarte w opisie kwalifikacji.

Jeśli komisja potrzebuje dodatkowych informacji na temat kandydata, przeprowadza z nim rozmowę, która może trwać 40 minut. Nie stanowi ona żadnej formy egzaminu czy testu.

6.3. Przypadek walidacji częściowej – etap po posiedzeniu jury

Doradca walidacyjny przeprowadza rozmowę z kandydatem, bazując na informacjach uzyskanych w ramach analizy merytorycznej wniosku o przystąpienie do walidacji oraz informacjach zawartych w protokole z posiedzenia jury, w którym wyjaśniona jest decyzja nadania tylko części kwalifikacji. W trakcie rozmowy doradca walidacyjny i kandydat wspólnie określają najodpowiedniejszy sposób uzyskania całej kwalifikacji.

[6] Narzędzie umożliwiające zidentyfikowanie kompetencji zawodowych oraz tzw. umiejętności miękkich. Bilans stosuje się w firmach od lat 80. XX w. Służy wspieraniu pracodawców w formułowaniu planu kształcenia w danym miejscu pracy lub dostosowaniu kompetencji pracowników do nowej struktury przedsiębiorstwa.

7. Rezultaty walidacji

Rezultatem walidacji, niezależnie od rodzaju kwalifikacji, może być:

- zdobycie całej kwalifikacji,
- zdobycie części kwalifikacji,
- brak certyfikatu, jeśli wynik walidacji jest negatywny.

Nie przewiduje się procedury odwoławczej od decyzji jury.

Protokół z posiedzenia jury, który stanowi podstawę do nadania części lub całości kwalifikacji, może zawierać zalecenia dla kandydata dotyczące jego dalszego rozwoju edukacyjno-zawodowego.

8. Zasoby kadrowe

We Francji wszyscy pracownicy systemu edukacji formalnej oraz pracownicy instytucji przeprowadzających VAE, zarówno urzędnicy służby cywilnej, jak i pracownicy zatrudnieni na umowach cywilnoprawnych, muszą posiadać co najmniej trzyletnie studia w dziedzinach takich jak: pedagogika, inżynieria kształcenia lub zarządzanie zasobami ludzkimi.

Walidację przeprowadzają:

- doradca walidacyjny – jest specjalistą zajmującym się analizą doświadczenia zawodowego. Zna różne możliwości zdobycia kwalifikacji dostępnych w Krajowym Rejestrze Kwalifikacji Zawodowych oraz ich opisy, a także możliwe źródła i sposoby uzyskiwania wsparcia finansowego.
- członek jury (asesor) – członkowie jury są szkoleni do przeprowadzania weryfikacji dossier z wykorzystaniem matryc do określania kompetencji kluczowych dla danej kwalifikacji. Dobrze znają standardy kwalifikacji zawodowych w swoich sektorach. Członkami jury często zostają nauczyciele, pracownicy i pracodawcy uczestniczący w pracach komisji konsultacyjnych, których rolą jest tworzenie, modernizowanie oraz uchylanie dyplomów.

9. Warunki organizacyjne i materialne

9.1. Warunki lokalowe

Ze względu na metody stosowane w VAE (przygotowanie dossier i jego analiza przez jury) instytucja przeprowadzająca walidację nie musi zapewniać specjalnych warunków lokalowych dostosowanych do specyfiki kwalifikacji. Niezbędne są jedynie odpowiednie pomieszczenia do prowadzenia indywidualnych i grupowych sesji doradczych oraz posiedzeń jury.

9.2. Warunki techniczne

Podobnie jak w przypadku warunków lokalowych metody walidacji wykorzystywane w VAE nie wymagają zastosowania specjalistycznego sprzętu związanego z wykonywaniem zadań zawodowych przewidzianych dla danej kwalifikacji. Instytucja odpowiedzialna za walidację powinna jednak zapewnić sprzęt techniczny do przeprowadzenia zdalnej rozmowy jury z kandydatem. Rozmowa odbywa się w instytucji podległej Ministerstwu Edukacji, blisko miejsca zamieszkania kandydata. Rozmowa zdalna może odbyć się przez telefon lub przy użyciu sprzętu do wideokonferencji, w obecności osoby nadzorującej, która sprawdza tożsamość kandydata. W razie trudności technicznych rozmowa może być powtórzona.

Dossier walidacyjne jest przechowywane i udostępniane członkom jury w instytucjach, w których zostały zaplanowane posiedzenia jury. Członkowie komisji mogą przyjść i sprawdzić je na miejscu, w dniach i godzinach otwarcia instytucji. Dokumentacji nie można przekazywać pocztą ze względu na koszty.

9.3. Ramy czasowe walidacji

Proces walidacji jest czasochłonny ze względu na jego wieloetapowość oraz zaangażowanie wielu podmiotów, tj. doradców walidacyjnych, członków jury, firm i instytucji finansujących doradztwo walidacyjne w zakresie przygotowania dossier.

Wniosek jest oceniany maksymalnie w ciągu dwóch miesięcy.

Decyzję o otrzymaniu możliwości sfinansowania usług doradztwa walidacyjnego w zakresie przygotowania dossier podejmuje komisja, której posiedzenia są organizowane w długich odstępach czasowych, dlatego kandydaci mogą otrzymać decyzję nawet po dwóch lub trzech miesiącach od złożenia wniosku.

Ze względu na konieczność optymalizacji wykorzystania zasobów posiedzenia jury zwołuje się, gdy zbierze się co najmniej trzech kandydatów. W konsekwencji czas od złożenia dossier do posiedzenia jury może wydłużyć się nawet do dziewięciu miesięcy.

Kandydat otrzymuje informację o wyniku walidacji w ciągu 15 dni od dnia, w którym odbyło się posiedzenie jury.

10. Zapewnienie jakości walidacji

Sieć placówek ustawicznego kształcenia zawodowego, które mogą pełnić funkcję instytucji certyfikujących w przypadku VAE i które funkcjonują w ramach edukacji formalnej, bardzo wcześnie zaangażowała się w zapewnianie jakości. Istnieją dwie sieci placówek:

- GRETA – grupa placówek oświatowych Ministerstwa Edukacji, które łączą zasoby kadrowe, techniczne i materialne, aby utrzymać pozycję na konkurencyjnym rynku;
- DAVA – 30 regionalnych akademickich ośrodków walidacji efektów uczenia się na poziomie szkół wyższych [7].

W sieci GRETA utworzono wewnętrzny znak jakości „Greta+” (zgodny ze standardem jakości AFNOR BP X50-762) oraz standardów takich jak ISO 9001. Natomiast ośrodki walidacji DAVA wybrały własny znak jakości „VAE+” (zgodny ze standardem jakości AFNOR BP X50-752).

Ministerstwo Edukacji podjęło decyzję o przyjęciu wspólnego znaku jakości, który obejmowałby cały zakres oferowanych przez sieć kształcenia ustawicznego usług: informowanie, doradztwo, szkolenia oraz certyfikowanie. Nowy znak jakości EDUFORM opiera się standardzie jakości AFNOR BP X50-762 w wersji z 2016 r. EDUFORM obejmuje następujące obszary usług:

1. rejestrowanie, informowanie, wspieranie, szkolenie, śledzenie losów kandydatów;
2. przygotowywanie bilansów kompetencji, weryfikowanie efektów uczenia się, pomoc w ukierunkowaniu zawodowym, wsparcie w konstrukcji projektów rozwoju i integracji społeczno-zawodowej, prowadzenie doradztwa nakierowanego na zatrudnienie;
3. sprawdzenie możliwości dopuszczenia dossier do walidacji, wsparcie pracy własnej kandydatów i organizacja prac jury;
4. przygotowanie i przeprowadzenie egzaminów, konkursów i walidacji.

Rozporządzenie z 30 czerwca 2015 r. w sprawie jakości ustawicznego kształcenia zawodowego, przyjęte na mocy ustawy z 5 marca 2014 r., wzmacnia działania podejmowane na rzecz zapewniania jakości usług w tym zakresie.

Krajowa Rada do spraw Zatrudnienia, Kształcenia i Ukierunkowania Zawodowego (CNEFOP), organizacja łącząca w równej liczbie przedstawicieli pracowników i pracodawców, ma obowiązek ustanowić publiczną listę certyfikatów i znaków jakości, zgodnych z sześcioma kryteriami jakości ujętymi w rozporządzeniu.

Znak jakości EDUFORM jest obecny na tej liście od 7 czerwca 2016 r. Obejmuje on przede wszystkim struktury edukacji formalnej, centra bilansu kompetencji i orientacji zawodowej, placówki GRETA i DAVA. Mógłby również być stosowany przez podmioty spoza tego systemu, np. firmy szkoleniowe lub świadczące usługi doradztwa walidacyjnego, które przygotowują i wspierają kandydatów w uzyskaniu kwalifikacji nadawanych przez Ministerstwo Edukacji.

[7] We Francji akademia jest jednostką administracyjną Ministerstwa Edukacji i Szkolnictwa Wyższego i Badań Naukowych. Od 1 stycznia 2016 r. każda akademia jest częścią przestrzeni akademickiej (której granice odpowiadają regionom administracyjnym). Rolą akademii jest dopasowywanie do potrzeb regionu polityki edukacyjnej określonej przez rząd, w tym przez Ministerstwo, a jej działania przebiegają we współpracy z władzami lokalnymi i regionalnymi. Każda akademia jest kierowana przez rektora, wybranego wśród profesorów uniwersyteckich w regionie.

11. Finansowanie

Zadania związane z informowaniem i doradztwem, spersonalizowane analizy wniosków kandydatów, a także organizowanie procesu walidacji oraz doradztwo po ogłoszeniu wyników przez jury są traktowane jako usługi publiczne i nie pobiera się za nie opłat.

Opłacie podlega jedynie usługa doradztwa walidacyjnego w zakresie opracowania dossier przez kandydata. Usługi te są świadczone przez publiczne i prywatne instytucje certyfikujące oraz przez firmy prywatne wyspecjalizowane w tym zakresie. Koszt takiej usługi wynosi średnio 1250 € na jednego kandydata.

Istnieją liczne mechanizmy finansowania walidacji w skali ogólnokrajowej – środki finansowe pochodzą m.in. z puli przeznaczonej na dotowanie uczenia się przez całe życie. Wydatki państwa z tytułu VAE są przeznaczane głównie na finansowanie instytucji certyfikujących oraz wspieranie kandydatów (doradztwo, przygotowywanie dossier itp.). W latach 2013 i 2014 francuskie ministerstwo pracy przeznaczyło na te cele po 6,8 mln euro.

Wydatki przeznaczane na daną osobę – w zależności od jej statusu na rynku pracy oraz rodzaju kwalifikacji – mogą być pokrywane między innymi przez:

- władze centralne;
- władze regionalne;
- fundusze finansujące kształcenie pracowników (*fonds de gestion des congés individuels de formation*, FONGECIF),
- instytucje odpowiedzialne za zbieranie od pracodawców środków na kształcenie pracowników i weryfikowanie jakości szkoleń oferowanych pracownikom (*organisme paritaire collecteur agréé*, OPCA);
- kandydatów.

W 2011 r. tylko 5% osób przystępujących do walidacji nie uzyskało żadnego wsparcia finansowego.

12. Kontekst funkcjonowania dobrej praktyki

12.1. Walidacja efektów uczenia się uzyskanych poprzez doświadczenie praktyczne (VAE)

W 1992 r. wprowadzono ustawę dotyczącą „walidacji kompetencji zawodowych” (*validation des acquis professionnels*, VAP), stanowiącą m.in., że wykonywanie pracy przyczynia się do przyrostu wiedzy i umiejętności, które należy uznać w takim samym stopniu jak kompetencje uzyskane dzięki realizacji programów kształcenia.

Ustawa o modernizacji społecznej z 2002 r. wprowadziła walidację efektów uczenia się uzyskanych poprzez doświadczenie praktyczne (*validation des acquis de l'expérience*, VAE), pozwalając na uwzględnienie oprócz

doświadczenia zawodowego także doświadczenia uzyskanego w ramach wolontariatu czy aktywności w związkach zawodowych. Tym samym w VAE bierze się pod uwagę wszystkie efekty uczenia się – uzyskane w ramach edukacji formalnej i pozaformalnej oraz poprzez uczenie się nieformalne.

Dostęp do VAE mają wszystkie osoby aktywne zawodowo. Odpowiednie zapisy znajdują się we francuskim kodeksie pracy, według którego każda osoba ma prawo do podnoszenia kompetencji zawodowych, oraz w kodeksie edukacji, który stanowi, że VAE jest czwartą, równoważną ścieżką prowadzącą do uzyskania kwalifikacji zawodowej (obok nauki w szkole, kształcenia naprzemiennego i ustawicznego kształcenia zawodowego).

12.2. Dane szacunkowe

W ciągu 10 lat w ramach VAE nadano ogółem 230 000 kwalifikacji zawodowych. 57% z nich to kwalifikacje nadane przez Ministerstwo Edukacji, 14% pochodzi z sektora opieki społecznej i zdrowia, a 11% to kwalifikacje nadane przez Ministerstwo Pracy.

12.3. Certyfikaty wydane w 2015 r.

W 2015 r. poddano weryfikacji 19 300 dossier, 89% przeprowadzonych walidacji zakończyło się nadaniem kwalifikacji, z czego 68% stanowiły całe kwalifikacje, a 21% – częściowe. Na 68% całych kwalifikacji składa się 11 680 certyfikatów uzyskanych drogą VAE, co stanowi jedynie 2,5% wszystkich certyfikatów przyznanych w 2015 r.

Tabela 2. Struktura przyznanych certyfikatów nadanych w 2015 przez ministerstwo edukacji według poziomu kwalifikacji, wieku, płci i statusu kandydatów.

Nazwa certyfikatu	Procent przyznanych dyplomów
BTS – certyfikat technika (cykl dwuletni pomaturalny) – poziom 5 Europejskiej Ramy Kwalifikacji	33%
Bac Pro (Bac professionnel – tzw. matura zawodowa) – poziom 4 Europejskiej Ramy Kwalifikacji	18%
CAP – certyfikat kwalifikacji zawodowych (poziom robotnika wykwalifikowanego) – poziom 3 Europejskiej Ramy Kwalifikacji	21%
Cechy społeczno-demograficzne	Procent wniosków o walidację
Wiek 30–49 lat	74%
Płeć – kobiety	70%
Osoby bezrobotne	25%

Tabela 3. Liczba wydanych certyfikatów dla kwalifikacji „Fryzjera”

Certyfikaty wydane w ramach edukacji formalnej	2 976
Certyfikaty wydane w wyniku VAE, w tym:	816
- certyfikowanie pełne	42,8%
- certyfikowanie częściowe	47,2%
- brak certyfikatu (negatywny wynik walidacji)	10%

12.4. Opis standardowego procesu VAE, jego cele i zaangażowane podmioty**Tabela 1. Etapy procesu VAE we Francji**

Étap	Cele	Zaangażowane podmioty	Źródło finansowania
Identyfikowanie efektów uczenia się			
Informowanie i doradztwo	<p>Udzielanie wstępnych informacji o walidacji prowadzonej przez instytucje certyfikujące (a).</p> <p>Przekazanie informacji dotyczących usług wsparcia, instytucji je realizujących i możliwych sposobów finansowania.</p> <p>Skierowanie do jednej lub kilku instytucji certyfikujących.</p>	<p>Służby publiczne do spraw informowania i doradztwa zawodowego</p> <p>Instytucje certyfikujące</p> <p>Urzędy pracy</p>	Środki publiczne

Ocena spełniania warunków przystąpienia do walidacji	<p>Sprawdzenie zgodności wniosku z wymaganiami formalnymi pod względem liczby lat doświadczenia wymaganego dla danej kwalifikacji.</p> <p>Sprawdzenie związku między doświadczeniem kandydata a opisem kwalifikacji, o którą się ubiega.</p>	Instytucje certyfikujące	Środki publiczne
Dokumentowanie efektów uczenia się			
Przygotowanie dossier	<p>Przygotowanie w formie pisemnej opisu sposobu wykonywania zadań zawodowych uwzględnionych w opisie kwalifikacji wraz z dowodami na posiadanie efektów uczenia się.</p> <p>Zaleca się skorzystanie ze wsparcia doradcy walidacyjnego w opracowaniu <i>dossier</i>.</p>	<p>Instytucje certyfikujące</p> <p>Usługodawcy prywatni (z obszaru kształcenia, szkoleń i bilansu kompetencji)</p>	<p>Od 900 do 2000€</p> <p>Najczęściej usługa ta jest finansowana ze środków funduszy szkoleniowych pochodzących z podatków płaconych przez przedsiębiorstwa, lub przez władze regionalne i urzędy pracy.</p>
Weryfikacja efektów uczenia się			
Weryfikacja	Rozstrzygnięcie: decyzja pozytywna lub negatywna, a w przypadku pozytywnej – podjęcie decyzji, czy można nadać całą kwalifikację, czy tylko jej część (b) .	<p>Instytucje certyfikujące</p> <p>Skład <i>jury</i> jest określony regulaminem dla każdej kwalifikacji</p>	Środki publiczne

<p>Etap po weryfikacji „częściowej”</p>	<p>Ustalenie wraz z kandydatem najlepszej strategii uzyskania całej kwalifikacji</p>	<p>Instytucje certyfikujące</p> <p>Służby publiczne ds. informowania i doradztwa zawodowego</p>	<p>Środki publiczne</p>
<p>Wdrożenie następnego etapu ścieżki prowadzącej do uzyskania kwalifikacji</p>	<p>[1] Poprzez szkolenie: określenie oczekiwanych wyników i czasu realizacji.</p> <p>[2] Poprzez VAE: określenie oczekiwanego zakresu dodatkowego <i>dossier</i>.</p> <p>[3] Poprzez połączenie obydwu ścieżek</p>	<p>Instytucje kształcące i podmioty świadczące usługi na rzecz wspierania kandydatów w VAE.</p> <p>Instytucje certyfikujące</p>	<p>Usługa płatna, lecz w większości przypadków finansowana przez fundusze szkoleniowe, lub urzędy pracy i administrację regionalną.</p>

(a) We Francji są to: niektóre ministerstwa, organizacje branżowe, izby przemysłowo-handlowe, a także instytucje kształcące, które nadają daną kwalifikację.

(b) W przypadku potwierdzenia części efektów uczenia się wymaganych dla określonej kwalifikacji.